

LIETUVOS RESPUBLIKOS

LAIKINOJO SOLIDARUMO ĮNAŠO ĮSTATYMO NR. XIV-1936 5, 6, 8 IR 11 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO

DERINIMO PAŽYMA

Lietuvos bankų asociacija	<p>Sprendimų priėmėjai ne kartą žadėjo, kad bus užtikrintas šio mokesčio laikinumas. Siūlomą naują projektą vertiname kaip duoto žodžio nesilaikymą ir atkreipiame dėmesį, kad tai griaua investuotojų pasitikėjimą valstybe ir jos mokestine aplinka. Nenuspėjama politinė aplinka tampa neigiamu veiksniu visiems Lietuvoje veikiantiems sektoriams, ir investuotojai, vertindami kur nukreipti savo lėšas, į tai neišvengiamai atsižvelgs. Taip būtų griauamas investuotojų pasitikėjimas valstybe, nes tik aiški ir nuosekli mokesčių sistema yra būtina sąlyga siekiant užtikrinti ilgalaikį užsienio investuotojų buvimą vietinėje rinkoje, tuo pačiu užkertamas kelias didinti konkurenciją rinkoje pritraukiant naujų dalyvių. Atkreipiame dėmesį, kad neigiamos pasekmės dėl svarstymų pratęsti solidarumo mokestį jau matomos tarptautinėje rinkoje. Praėjusią savaitę tarptautinė finansinių paslaugų grupė „Barclays“ sumažino dviejų didžiausių Lietuvoje veikiančių bankų „Swedbank“¹ ir SEB2 akcijų reitingus, argumentuodami, kad papildomas rizikas kelia būtent svarstomas Solidarumo mokesčio pratęsimas.</p>	<p>Neatsižvelgti. Laikinojo solidarumo įnašas ir toliau bus laikinas, t.y. nesiūloma nustatyti neterminuotą šio įnašo galiojimą. Įnašo galiojimas pratęsiamas vieneriems metams atsižvelgiant į tai, jog tebesitęsia aplinkybės, kuriomis šis įnašas buvo nustatytas. Remiantis duomenimis dėl rinkų lūkesčių, paskolų palūkanų normos 2025 metais dar bus gana aukštos. Rinkų lūkesčių rodikliai rodo, kad 2024 metų pabaigoje EURIBOR, t. y. indeksas, su kuriuo dažniausiai siejamos paskolų palūkanų normos Lietuvoje, būtų sumažėjęs iki 3,3 procento, o 2025 metų pabaigoje – iki 2,8 procento. Tačiau dabartinė situacija rodo, jog 6 mėnesių EURIBOR 2024 metų rugsėjį–spalį siekia 4,1 procento. T.y. tikimasi ne to tokio spartaus palūkanų mažėjimo. Taip pat numatoma, kad perteklinis likvidumas taip pat išliks, o dalies kredito įstaigų palūkanų išlaidos – reikšmingai mažesnės už pajamas dėl nedidelės terminuotųjų indėlių dalies. Taigi numatoma, kad 2025 metais dar bus stebimos bankų sektoriuje susidariusios išskirtinės aplinkybės, trumpuoju laikotarpiu sudarančios disbalansą tarp staiga dideliu mastu padidėjusių kredito įstaigų gaunamų palūkanų pajamų ir išlaidų, nors ir mažesniu mastu nei 2023 ir 2024 metais.</p> <p>Todėl atsižvelgiant į finansų sektoriuje vis dar esančią netipinę situaciją ir Laikinojo solidarumo įnašo įstatymo tikslus, yra tikslinga pratęsti laikinojo solidarumo įnašą dar 1 metams.</p> <p>Be to, 2023 m. nustatytas laikinojo solidarumo įnašas esminės įtakos kredito įstaigų veiklos sąlygoms 2023 m. neturėjo. 2023 m. kredito įstaigos (po solidarumo įnašo ir kitų mokesčių) uždirbo 986 mln. eurų pelno. Šis pelningumas – vienas didžiausių Europos Sąjungoje, taip pat du kartus didesnis nei 2022 m. Kredito įstaigos viršijo jiems nustatytus kapitalo pakankamumo reikalavimus ir likvidumo rodiklius, tai rodo, kad jie yra tinkamai pasirengę įveikti galimus iššūkius. Nors ekonomika lėtėjo, tačiau skolinimas spartėjo, paskolų kokybės rodikliai ir toliau buvo geri.</p>
	<p>Naujajame projekte siūloma koreguoti mokesčio apskaičiavimo formulės logiką, užšaldant lyginamąjį laikotarpį. Šiuo metu galiojančiame įstatyme apskaičiuojant kiekvienų metų mokestinę bazę lyginamasis laikotarpis vis perkeliamas vieneriais metais. Jei projekto</p>	<p>Atsižvelgti iš dalies. Papildomi paaiškinimai pateikti aiškinamajame rašte. Šį lyginamąjį 2019–2022 metų laikotarpį tikslinga naudoti siekiant nustatyti išskirtinį, netipinį grynųjų palūkanų pajamų išaugimą, nes būtent 2023 metais grynosios palūkanų pajamos itin išaugo (3,4 karto, palyginti su 2018–2022 metų vidurkiu),</p>

	<p>tikslas būtų pratęsti Įstatymo galiojimą, tai 2025 m. grynosios palūkanų pajamos būtų lyginamos su 2020-2023 m. grynujų palūkanų pajamų vidurkiu taip išlaikant pirminę įstatyme numatytą logiką. Tačiau formulė konstruojama taip, kad būtų surenkama daugiau lėšų, nesilaikant šiuo metu galiojančio įstatymo logikos. Tokį siūlymą vertiname kaip naują laikiną mokestį, jis signalizuoja, kad valstybė naujus laikinus mokesčius gali siūlyti kasmet.</p>	<p>todėl 2023 metų įtraukimas į lyginamąjį laikotarpį neleistų objektyviai nustatyti netipinio grynujų palūkanų pajamų padidėjimo vėlesniais metais.</p>
	<p>Taip pat Lietuvos bankų asociacija jau nuo pat pradžių atkreipė dėmesį, kad mokesčiu sukuriama skirtingos konkurencijos sąlygos toje pačioje rinkoje veikiančioms finansų įstaigoms ir tokiu būdu iškraipoma rinka. Finansų įmonės, teikiančios finansavimo paslaugas ir gaunančios palūkanų pajamas, nėra apmokestinamos solidarumo įnašu vien todėl, kad nėra kredito įstaigos ir nepatenka į Įstatymo taikymo sritį. Įstatyme numatyta naujo skolinimo išimtis netaikoma palūkanų pajamoms, gautoms iš lizingo</p>	<p>Neatsižvelgti. Solidarumo įnašo taikymo modelis siūlomas tik kredito įstaigų sektoriui, nes būtent atitinkamos kredito įstaigos gaus nelauktą didelį pelną per išaugusias grynąsias palūkanų pajamas. Staigaus palūkanų normų augimo, Europos Centriniam Bankui griežtinant pinigų politiką siekiant suvaldyti infliaciją, esant pertekliniam likvidumui anksčiau euro zonoje nėra buvę. Tokios aplinkybės sukuria ekonominės rentos kredito įstaigoms Lietuvoje galimybę – dalis kredito įstaigų gauna neproporcingai dideles palūkanų pajamas už reikšmingo dydžio lėšas, laikomas centriniame banke, ir taip pat padidėjusias palūkanų pajamas iš kreditavimo (daugiausia – su kintamąja palūkanų norma), kai vidutinė palūkanų norma, sumokama už indėlius vis dar neproporcingai atsilieka nuo paskolų likučio palūkanų normų.</p> <p>Būtent kredito įstaigos gali naudotis išskirtinėmis aplinkybėmis: reikšmingomis palūkanomis iš centrinio banko (nes tik jos gali gauti palūkanas už indėlius centriniame banke) ir turi teisę priimti indėlius, kurie dėl valstybės apsaugos (indėlių draudimo) ir susidariusio likvidžių lėšų pertekliaus yra pigūs įsipareigojimai ir už juos sumokamų palūkanų augimas reikšmingai atsilieka nuo už paskolas gaunamų palūkanų augimo. Kalbant apie kitas finansų įstaigas (pvz. vartojimo kredito davėjus), šie subjektai negali laikyti lėšų ECB, jiems nėra būdingos ženkliai išaugusios pajamos ar reiškiniai, apibūdinami kaip ekonominė renta, todėl ne kredito įstaigų sektoriaus finansų įmonės turės lygiai tokias pat galimybes konkuruoti ir sąlygas, kokias būtų turėjusios, jei nebūtų įvykęs pinigų politikos krypties pasikeitimas (palūkanų normos padidinimas), kitaip tariant įtaka konkurencijai nesikeičia.</p>
	<p>Europos Centrinis Bankas (toliau – ECB) savo nuomonėje taip pat pabrėžė, kad šis mokestis gali sukelti grėsmes Lietuvos finansiniam stabilumui. Jie nurodė, kad mokestis gali sukurti mažiau paskatų pritraukti naujų indėlių lėšų ir</p>	<p>Atsižvelgti iš dalies. Atkreipiame dėmesį, jog į minimą ECB nuomonę buvo visiškai atsižvelgta. Informacija apie tai pateikta 2023-04-26 Biudžeto ir finansų</p>

	teikti skolinimą realiajai ekonomikai, o vidaus ir užsienio investuotojai gali būti mažiau suinteresuoti investuoti į kredito įstaigas, nes dėl solidarumo mokesčio mažėja kredito įstaigų pelningumo perspektyvos.	komiteto kaip pagrindinio komiteto išvadoje dėl Laikinojo solidarumo įnašo įstatymo projekto ¹ .
	Atkreipiame dėmesį, kad Lietuvoje veikia 78 kredito įstaigos (18 bankų, 60 kredito unijų), kurių pelningumas yra įvairus. Didelė mokesčių našta apsunkina mažesnių kredito įstaigų plėtros galimybes ir kuria barjerus naujiems rinkos dalyviams ateiti į Lietuvos rinką. Bankų mokesčiai moka ne tik didžiausi, bet ir mažesni šalyje veikiantys bankai (iš viso – 14 bankų, kurie 2023 m. veikė pelningai). Šis papildomas mokestis ypač apsunkina mažesnių kredito įstaigų plėtros galimybes.	<p>Neatsižvelgti. Atsižvelgiant į tai, kad susidariusi netipinė situacija, pasižyminti itin dideliu likvidumu ir dideliu atotrūkiu tarp kai kurių kredito įstaigų už paskolas gaunamų ir už indėlius sumokamų palūkanų, susiformavo iš esmės dėl ekonominių procesų ir veiklos Lietuvoje, įnašo mokėjimas turėtų būti siejamas su veiklos Lietuvos Respublikoje apimtimis, todėl įnašo bazei taikomas koeficientas, atspindintis kiekvienos kredito įstaigos veiklos Lietuvoje dalį. Be to, veiklai kitose šalyse gali būti nustatyti tose šalyse įvesti panašaus pobūdžio įnašai ar kiti reikalavimai.</p> <p>Dėl Lietuvoje susidariusių ekonominių aplinkybių ir procesų netikėtai dideles palūkanų pajamas gautų tik dalis kredito įstaigų ir tuo jų situacija būtų pranašesnė nei kitų, ekonominės rentos negaunančių įstaigų, ir galėtų dar labiau stiprinti jų konkurencinį pranašumą, tikslingai sumodeliuotas laikinasis solidarumo įnašas turėtų spręsti susidariusią rinkos netobulumo problemą ir todėl daryti teigiamą poveikį konkurencijai, t. y. apriboti nelauktą naudą, atsiradusią dėl susiklosčiusių aplinkybių, o ne verslo sprendimų. Atsižvelgus į pastabą, pakoreguotas įnašo taikymo modelis, neapribojant jo taikymo srities. Pažymėtina, kad kadangi įnašas nukreiptas tik į perteklines grynąsias palūkanų pajamas, jį mokėtų tik tos kredito įstaigos, kurios tokias perteklines grynąsias pajamas gautų.</p>

¹ <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAK/4c1a1840e41811eda305cb3bdf2af4d8?jfwid=5lqfeonkh>